

Nr 122.

Av herr **Jönsson** i Fridhill m. fl., *angående utförselbevis för spannmål.*

Det svenska jordbruket befinner sig för närvarande uti ett så bekymmersamt läge, att det måste påkalla statsmakternas synnerliga uppmärksamhet. Priserna å jordbruksprodukterna hava fallit hastigt under trycket av den utländska konkurrensen. I synnerhet är detta fallet med spannmålspriserna, som under innevarande konsumtionsår stått allenast c:a 10 % högre än priserna före kriget, medan priserna å jordbrukets förnödenheter stå c:a 50 % och arbetslönerna c:a 75 % högre än förkrigspriserna. Flertalet svenska jordbruk kunna därför icke blott icke lämna någon ränta å det i jordbruket insatta kapitalet utan redovisa dessutom en ren driftförlust, som enligt faktiska räkenskapsresultat från mellansvenska jordbruk för räkenskapsåret 1921/22 i medeltal uppgått till 5 % å lantbrukskapitalet.

Jordbrukets svårigheter.

Att ett hastigt prisfall skulle inträda å spannmålen efter världskrigets slut var att förutse, och för att mildra övergången till ett normalt prisläge beslöt 1919 års urtima riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition glidande tullsatser å vete, råg och korn för tiden $\frac{1}{6}$ 1920 — $\frac{31}{5}$ 1922. Dessa tullsatser blevo av olika orsaker icke av någon nämnvärd betydelse för jordbruket. Vid 1922 års riksdag väcktes motioner om ökat skydd för jordbrukets spannmålsodling, men dessa blevo av riksdagen avslagna, och därför återinträdde från och med den 1 juni 1922 de före kriget rådande fasta tullsatserna av kronor 3: 70 pr 100 kilogram för omalen spannmål, råg, vete och korn, samt kronor 6: 50 pr 100 kilogram för malen spannmål av samma slag.

Spannmålsmarknadens läge.

Men denna spannmålstull, som före kriget verkade ifråga om vete med 80 å 90 % och ifråga om råg med inemot 70 %, har numera upphört att bereda spannmålsodlingen det skydd, som med densamma avsetts.

Alltsedan september månad 1921 har en faktisk underbetalning av svensk spannmål i jämförelse med utländsk med tillägg av tull ägt rum, och denna underbetalning har ifråga om vete tämligen konstant uppgått till i det närmaste tullens hela belopp och ifråga om råg ännu mera.

Framställningar till Kungl. Maj:t.

Detta missförhållande har föranlett flere hushållningssällskap och andra lantbrukskorporationer att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamma åtgärder till avhjälpande av jordbrukets betryckta läge. Fler-talet av dess framställningar förenade sig uti ett av Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap framställt yrkande om importreglering av brödsäd och därav framställt mjöl, alldenstund en dylik åtgärd syntes vara den enda åtgärd, som Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande kunde vidtaga till omedelbart avhjälpande av de överklagade missförhållandena.

Sakkunniges tillkallande.

Med anledning av dessa framställningar bemyndigade Kungl. Maj:t den 3 november 1922 chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga att i huvudsaklig överensstämmelse med angivna riktlinjer skyndsamt undersöka den svenska spannmålsmarknadens läge och, där så funnes påkallat, avgiva förslag till åtgärder för ernående av ökad avsättning av svensk brödsäd.

De sakkunniga hava varit förutvarande statsrådet, ledamoten av riksdagens andra kammare Olof Nilsson, ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare godsägaren G. Sederholm, civilingenjören Bertil Almgren, direktören Karl Eriksson och byråchefen Carl Mannerfelt.

Uti de riktlinjer, som departementschefen angav för de sakkunnigas arbete, framhölls särskilt, att en på införselförbud grundad importreglering av spannmål och mjöl icke kunde ifrågakomma. Därigenom betogos sakkunnige möjligheten att föreslå åtgärder, som omedelbart skulle kunna verksamt bidra till att påverka priserna på den inländska spannmålsmarknaden i en för producenterna gynnsam riktning utan att konsumenternas berättigade intressen därigenom trädde för nära. Det försök, som de sakkunniga gjort att genom frivillig överenskommelse med kvarnintressenterna ernå ett gynnsammare prisläge för producenterna, har icke lett till något resultat.

Följaktligen hava de blivit nödsakade att ägna sin huvudsakliga uppmärksamhet åt åtgärder, som syftade till att för kommande skördeår åvägabringa en bättre och rättvisare överensstämmelse mellan priserna å den inhemska och den utländska spannmålen.

Efter verkställd utredning hava de sakkunnige den 16 januari 1923 avlämnat sitt betänkande, däruti de sakkunniges majoritet föreslagit ett system med utförselbevis för vete, råg och korn såsom den närmast till hands liggande åtgärd, som skulle kunna möjliggöra för den svenska brödsädesproduktionen att finna avsättning till priser, som så nära som möjligt anslöte sig till världsmarknadspriset med tillägg av tullen. De sakkunniges ordförande herr O. Nilsson har uttalat vissa invändningar mot systemet, men dock ansett sig böra förorda detsamma. Endast hr K. Eriksson har ansett sig icke kunna ansluta sig till förslaget.

Rörande utförselbevisen anföra de sakkunnige följande:

*Sakkunniges
betänkande.*

Utförselbevis.

»Frågan om införande i Sverige av utförselbevis för spannmål är icke ny. Den s. k. 1906 års tulltaxekommitté hade med anledning av framställningar i ämnet föreslagit ett system med utförselbevis för råg, vete och korn. Följande bestämmelser ifrågasättas till intagande i tulltaxeförordningen, nämligen: Den, som av omalen råg, omalet vete eller omalet korn, varöver han utan hinder av tullverket kunde inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angäva och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utförde minst 500 kilogram av någotdera slaget, skulle äga, för så vitt den utförda varan skäligen kunde anses hava varit marknadsgill, att på grund av utförseln erhålla av generaltullstyrelsen utfärdat bevis, som berättigade honom eller den, på vilken beviset behörigen överlåtits, att, inom en tid av högst sex månader efter varan angivits till utförsel, utan tullavgifts erläggande införa omalen spannmål av följande slag, nämligen råg, vete, korn eller majs, till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, vore lika med det tullbelopp, som vid utförseltillfället skolat utgöras för en utförselvaran till storleken motsvarande införselkvantitet av samma vara.

*Tidigare
förslag i
Sverige.*

Berörda förslag ävensom den allmänna frågan om lämpligheten av utförselbevis i Sverige blev därefter föremål för en av professor Eli F. Heckscher på uppdrag av chefen för finansdepartementet verkställd utredning, vilken avlämnades den 28 september 1911. Sakkunniga tillåta sig hänvisa till berörda utredning. Här må endast framhållas, att slutresultatet av utredningen var ett uttalande, att utförselbevis för spannmål *icke* borde komma till användning i Sverige.

*Professor
Heckschers
utredning.*

Olika system
av utförsel-
bevis i
Tyskland.

Tyskland är som bekant det enda land, där utförselbevisinstitutet förekommit. Härvid hava tvänne olika system för utförselbevis (Einfuhrschein) kommit till tillämpning.

Enligt det ena systemet, som infördes 1894, skulle vid utförsel av marknadsgill vara av omalen vete, råg, havre, korn, baljväxter, raps och rovor, utgörande minst 5 deciton, exportören erhålla ett bevis, som berättigade honom att tullfritt införa en mot bevisets tullvärde svarande mängd av *samma* varuslag som det, över vars utförsel beviset utfärdats.

Även innehavare av kvarnar och mälterier erhöilo rätt att vid utförande av sina produkter (mjöl, gryn och malt) erhålla bevis för en motsvarande mängd spannmål.

Förbundsrådet skulle utfärda närmare bestämmelser för bevisens form, deras giltighet och varans marknadsgillhet. Dessutom skulle förbundsrådet vara berättigat att medgiva bevisens användning såsom tullbetalning även för andra varor än dem, för vilka bevisen utfärdats.

Enligt de av förbundsrådet utfärdade bestämmelserna fingo bevisen en giltighetstid av 10 månader och gällde under de fyra första månaderna uteslutande för införande av samma spannmålsslag, under därpå följande två månader valfritt antingen för införsel av samma spannmål eller som tullbetalning för vissa kolonialvaror och lysoljor, samt under de sista fyra månaderna uteslutande såsom tullbetalning för de specificerade icke till spannmål hörande varorna.

I denna form för utförselbevisens användning vidtogos 1902 några högst betydelsefulla ändringar, vilka trädde i kraft den 1 mars 1906. Enligt detta nya system, till vilket tulltaxekommittén i huvudsak anslutit sig, utvidgades rätten att använda bevisen vid införsel ej blott, såsom förut, av *samma* spannmålsslag som det utförda, utan även av *andra* sådana spannmålsslag, för vilka utförselbevis utfärdas, än det utförda varuslaget. Däremot inskränktes rätten att använda utförselbevisen som tullbetalning för andra varor än spannmål till kaffe och petroleum. Giltighetstiden för bevisen inskränktes till sex månader, men under hela denna tid finge bevisen användas för spannmål eller petroleum och kaffe.

Nu ifrågasatt
anordning
med utförsel-
bevissystem
i Sverige.

Skulle utförselbevis för närvarande tidpunkt anses böra komma till tillämpning i Sverige, synes följande system böra ifrågakomma.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför minst 500 kilogram av någotdera slaget, äger, för så vitt den utförda

varan skäligen kan anses hava varit marknadsgill, att på grund av utförseln erhålla av vederbörande tullförvaltning utfärdat bevis, som berättigar honom eller den, på vilken beviset behörigen överlåtits, att inom en tid av högst sex månader efter det varan angivits till utförsel, utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det tullbelopp, som vid utförseltillfället skolat utgöras för en utförselvaran till storleken motsvarande införselkvantitet av samma vara.

Utförselbeviset skulle alltså få gälla som tullikvid vid import icke endast av omalet vete eller omalen råg utan jämväl av mjöl härav.

Till frågan om utförselbevis jämväl för korn återkomma sakkunniga längre fram.

Anledningen till att spørsmålet om utförselbevis ånyo göres till föremål för utredning, är tidigare angiven, nämligen att sådana anordningar hava visat sig behövliga, som kunna tänkas till en mera naturlig gräns minska skillnaden i pris mellan importerad och svensk brödsäd samt möjliggöra för de svenska brödsädesproducenterna att nå en vidare avsättningsplats för sin vara än den, som hittills betingats därav, att de svenska kvarnarna varit praktiskt taget de enda avnämarna i sista hand av den svenska brödsäden.

Det gäller då till en början att undersöka, huruvida och i vad mån nu berörda system verkligen kan tänkas medföra fördelar av angivet slag för den svenska brödsädesproduktionen. Den inkomst, som en exportör av svensk brödsäd under dylikt system ernår vid försäljning genom utförsel av t. ex. 100 kilogram vete eller råg bestämmes dels av det nettopris, han faktiskt erhåller vid försäljningen till utlandet, och dels av det salupris, som det på grund av exporten erhållna utförselbeviset kan betinga.

Man torde kunna utgå ifrån, att det högsta pris, som i exportlandet kan ernås för den svenska varan, sammanfaller med priset å världsmarknadsvaran (exempelvis amerikanskt vete, om fråga är om vete) *minskat* med den här ovan nämnda s. k. naturliga — av kvalitetsförhållanden m. m. förorsakade — prisdifferensen mellan importvara och svensk vara. Men detta högsta pris gäller givetvis cif hamn i exportlandet. Härifrån bör därför — om man vill komma fram till den svenska exportvarans pris i svensk avsättningsort — dragas samtliga kostnader för utförseln, såsom lastningskostnader, frakt från svensk hamn till exportorten, assurans, viss räntekostnad och försäljningskostnad samt svinn under transporten. Nu berörda exportkostnader komma givetvis att

*Utförsel-
bevisens be-
tydelse för
producenterna
och ex-
portörerna.*

växla, i främsta rummet allt eftersom fraktkostnaderna ökas eller minskas, beroende på avståndet till exportorten.¹

Ett exempel torde schematiskt åskådliggöra vad nu sagts angående nettopriset vid export. I oktober 1922 noterades amerikanskt vete oförtullat i skandinavisk exporthamn till 20,60 kronor per 100 kilogram. Den mera nämnda av kvalitetsförhållanden o. d. betingade s. k. naturliga prisdifferensen har här ovan för sagda månad beräknats till 3,87 kronor. Från drages denna från det amerikanska vetets pris, erhålles ett pris av 16,73 kronor, vilket sammanfaller med priset å danskt vete under ifrågavarande månad. Man kan då antaga, att svenskt vete, för vilket i Sverige vid dåvarande tid erhöles 17,58 kronor, bör kunna avsättas i ett icke tullskyddat exportland för 16,73 kronor per 100 kilogram. Men härifrån har man att draga exportkostnaderna, vilka, för att taga ett exempel, kunna sättas till, låt oss säga, 1 krona 25 öre per 100 kilogram. Den svenska exportören skulle då kunna tillgodoräkna sig ett nettopris för vetet av ungefär 15,50 kronor per 100 kilogram.

Det har emellertid här ovan betonats, att den inkomst, exportören erhåller, bestämmes icke enbart av nettoförsäljningspriset å spannmålen utan därtill bör läggas det belopp, han kan erhålla genom överlåtelsen av det utförselbevis, som han erhållit vid utförseln. Utan vidare inses, att utförselbevisets saluvärde teoretiskt sett kan tänkas variera från 0 till 3,70 kronor, räknat för ett bevis, gällande för 100 kilogram spannmål. Då utförselbeviset, enligt det ovan angivna systemet, skulle gälla som likvid för ett debiterat tullbelopp av 3,70 kronor vare sig man inför omalen brödsäd eller mjöl därav och i följd härav icke endast kvarnar och spannmålsimportörer utan även mjölimportörer torde komma att uppträda som uppköpare av utförselbevis, så torde man hava all anledning att räkna med att utförselbevisets saluvärde icke kommer att nämnvärt understiga dess nominella värde (3,70 kronor) med större belopp, än som kan beräknas fullt täcka den ränteförlust m. m., som förorsakas genom att utförselbevisen understundom upphandlas vid viss tid före deras utnyttjande vid import.

I det fall åter, att utförselbevisen skulle berättiga till tullfri införsel endast av omalen brödsäd, bleve möjligheterna att avsätta utförselbevisen i högsta grad beroende av kvarnarna, de enda förbrukarna av importerad, omalen brödsäd, något som högst sannolikt skulle medföra sådan inskränkning i den fria konkurrensen om bevisen, att deras saluvärde sjonke avsevärt under det nominella beloppet. Betydelsen av att bevisens saluvärde hållas uppe och systemet därigenom göres effektivt motiverar tydligen införandet av ovan ifrågasatta bestämmelse om utförselbevisens giltighet som tullikvid jämväl vid import av mjöl.

Om man återvänder till det nyss anförda exemplet och antager, att ifrågavarande exportör lyckats avyttra utförselbeviset till, låt oss säga 3,50 kronor, så ökas hans inkomst på exportaffären från det belopp, 15,50 kronor, som antagits såsom nettoexportpriset för varan, till sammanlagt 19 kronor per 100 kilogram. Som tidigare nämnts, angavs priset i Sverige å svenskt vete vid berörda tidpunkt till 17,58 kronor, vadan utförselbevisets införande skulle medfört, att exportören kunnat ernå ungefär 1,50 kronor högre pris. Fördelen för exportören med utförselbevis ligger uppenbarligen däri, att denne kan uppsöka den utländska marknaden vid sådana tillfällen, då de svenska marknadsförhållandena nedtryckt det svenska priset *så mycket under* den nivå, som med hänsyn jämväl tagen till kvalitetsskillnad o. d. betingas av världsmarknadsläget, att den svenska varans underpris överstiger exportkostnaderna och diskonteringen av utförselbeviset. Så skulle exempelvis med fördel hava kunnat ske under september 1922. Vid dylikt läge inträder en konkurrerande faktor så till vida, att de svenska spannmålsförsäljarna icke bliva beroende enbart av de inhemska uppköparna (kvarnarna).

Det förda resonnementet har närmast belyst, huru förhållandet ter sig för den, som exporterar spannmålen. Syftet med hela anordningen är emellertid, att brödsädesproducenterna i gemen skola, så långt möjligt är, hava gagn därav. Frånsett det förhållande, att lantmännen själva, genom sina organisationer, kunna tänkas taga exporten i egen hand — uteslutet synes icke heller vara, att den bestämmelsen infördes, att rätten till erhållande av utförselbevis skulle förbehållas lantmannasammanslutningar — lär det vara högst sannolikt, att ett stegrat pris för dem, som verkställa exporten, i sin ordning medverkar till en allmän lyftning av prisnivån för den svenska brödsäden, åtminstone i de fall, då en mera omfattande export ifrågakommer. Härvid torde man emellertid icke böra förbise, att en viss tröghet i marknadsförhållandena nog kommer att i någon mån stäcka den stigande tendens, som i och för sig kunde väntas bliva en följd av stegrade exportpriser. Härtill kommer även, att en dylik stegring i det svenska prisläget givetvis skulle innebära en ökad kostnad för den svenska kvarnindustrien, som då skulle nödgas betala den svenska spannmålen till högre pris, än om utförselbevis icke existerat. En av utförselbevis skapad tendens till lyftning av de svenska spannmålsprisen torde därför sannolikt komma att mötas av ett visst motstånd från kvarnarnas sida.

En förutsättning för att utförselbevisen skola kunna bli för lantmännen av någon praktisk betydelse är, att exportmöjligheter finnas. Huru härmed kan komma att förhålla sig, är givetvis svårt att på för-

hand bedöma. Det är att märka, att en icke oväsentlig rågeexport under de senaste åren ägt rum till vissa av våra grannländer. Sakkunniga hava gjort försök att få uttrönt, huruvida även för framtiden — och särskilt därest utförselbevis införes — avsättning för export kunde vara till finnandes. Därvid har från spannmålshandlarenhåll uppgivits, att förutsättningar synas föreligga för dylik export, särskilt beträffande den svenska rågen, vilken på grund av sin ypperliga kvalitet torde kunna vinna en aktad plats på den utländska marknaden.

Som sammanfattning av det nu sagda beträffande utförselbevisens verkningar i fråga om prisläget för den svenska brödsäden torde kunna sägas, att ett införande av utförselbevis sannolikt skulle medföra en mera naturlig prisrelation mellan den svenska spannmålen och importvaran.

Utförselbevisens inverkan på mjölprisen.

Det bör nu undersökas, huruvida ett införande av utförselbevis kan tänkas för andra intressen än brödsädsodlarnas medföra olägliga verkningar. Vad inverkan kan systemet få på mjölpriset inomlands?

Det har tidigare framhållits, att priset på det vetemjöl, som tillverkas i Sverige, i stort sett tämligen noggrant regleras av det pris, vartill importerat mjöl, förtullat, kan försäljas inom riket. Mjölimporten eller möjligheten att relativt hastigt förse den svenska marknaden med utländskt mjöl till världsmarknadspris (— tullen) tvinga kvarnarna att för svenskt vetemjöl hålla ungefär samma pris som motsvarande utländska mjölsort kan betinga vid försäljning i Sverige. Å andra sidan torde kvarnarna, såsom framgår av den tidigare meddelade statistiken, i regel icke heller hålla lägre mjölpris än denna konkurrens med utländskt mjöl betingar. Viss marginal finnes emellertid här, särskilt därigenom att de svenska mjölprisen icke ändras lika hastigt som de utländska. En viss betydelse har även det förhållande, att de svenska kvarnarna tack vare sin försäljningsorganisation och genom sitt rabattsystem åt grossisterna kunna tillförsäkra sig en relativt tryggad avsättning av mjöl, oberoende av smärre växlingar i importmjölets pris.

Ett införande av system med utförselbevis skulle givetvis icke på minsta sätt fördyra importmjölets pris. Tvärtom, såvida systemet skulle få någon inverkan på dettas pris, vore det mera sannolikt, att en sänkning av importmjölpriset skulle inträda, tack vare den omständighet, att mjölimportörerna torde kunna få en viss mindre vinst genom att likvidera tullbeloppet vid mjölimporten medelst utförselbevis, som inköpts till ett något lägre pris än bevisets nominella belopp. Frågan blir då den, om priset på svenskt mjöl genom utförselbevisens införande kan

antagas stiga och detta ökat konkurrensen med utländskt mjöl åtminstone icke försvagas genom utförselbevisens existens. Man torde nog kunna räkna med, att, för så vitt utförselbevisen faktiskt åstadkomma en eljest icke inträdd stegring av den svenska brödspriset, kvarnarna måste få ett påtagligt ekonomiskt intresse att på något sätt söka avbörda sig den extra kostnad, som spannmålsprisens höjning rent primärt för dem förorsakat. Ett verksamt utförselbevisystem leder otvivelaktigt till en ökad strävan hos kvarnindustrien att vid mjölförsäljningen få täckning för den merkostnad, som spannmålsprisens stegring skapar. Huruvida denna rent naturliga strävan hos de såsom affärsföretag drivna kvarnarna kan förverkligas, är givetvis svårt att på förhand avgöra. Sannolikt är, att det vid vissa tillfällen kommer att kunna uttagas något högre pris å det svenska mjölet än som skulle varit fallet, därest kvarnarna icke haft den press på sig, som utförselbevisens verkningar åstadkommit, men i stort sett torde den utländska mjölkonkurrensen fortfarande komma att reglera åtminstone det svenska vetemjölpriset. För övrigt lär praktiskt taget varje anordning, som åstadkommer någon förbättring av de svenska brödsädespriserna utöver det läge, som tack vare inhemska marknadsförhållanden råder, och alltså fördyrar spannmålen för kvarnarna, hava enahanda tendens att medföra en strävan hos kvarnarna att vid mjölförsäljningen — så långt möjligt är — taga igen vad som förloras genom de höjda inköpspriserna för svensk brödsäd. Det må emellertid beaktas, att, då sannolikheten talar för att den väsentliga utförseln kommer att omfatta råg och följderna härav närmast skulle vara en stegring av rågpriset, men då å andra sidan rågmjölpriset icke torde vara så beroende av importmjöllets pris som vetemjöllet, risken för en förhöjning av priset å rågmjöl måste anses större än beträffande vetemjöllet.

Vad angår utförselbevisens verkningar ur statsfinansiell synpunkt, torde intet väsentligt vara att anföra utöver vad professor Heckscher berört i sin ovan nämnda utredning. Den sannolika följderna av utförselbevisens införande torde bliva någon minskning i tullinkomsterna, beroende på dels att utförselbevis ju även skulle lämnas för den spannmål, som redan utan dylika bevis skulle hava exporterats, och dels att utförselbevisen möjligen skulle öka den inhemska brödsädesproduktionen och därigenom medföra en minskning av importen.

Man synes kunna utgå därifrån, att den fördel, som brödsädesproducenterna kunna få av utförselbevisen, d. v. s. den förhöjning i inkomst vid brödsädesförsäljningen, som kommer dem till godo, betalas i främsta

Statsfinansiella verkningar.

rummet av kvarnarna, vilka emellertid kunna tänkas i viss mån skjuta över sin andel å mjölkonsumenterna, samt därjämte till någon anpart av statskassan.

Utförselbevis
för korn.

Då sakkunnigas uppdrag omfattar frågan om beredande av förbättrad avsättning av svensk brödspannmål — varmed torde hava avsetts endast vete och råg — hava sakkunniga icke närmare ingått i utredning av förhållandena beträffande prisbildningen av det svenska kornet. Sakkunniga anse sig dock icke kunna uraklåta att framhålla, att därest utförselbevis införas beträffande vete och råg, en liknande anordning synes böra som en konsekvens komma till tillämpning jämväl i fråga om korn. Utförselbevisen för korn böra emellertid efter de sakkunnigas bestämda mening icke gälla som tullikvid vid import av annat än korn eller malt.

Med bifogande av ett på de sakkunnigas begäran inom Generaltullstyrelsen utarbetat utkast till erforderliga bestämmelser för utförselbevis hemställa de sakkunniga,

att, då behovet av snabba åtgärder för ernående av förbättrade prisleförhållanden för den svenska brödsåden uppenbarligen är mycket trängande samt då ett system med utförselbevis, i huvudsaklig överensstämmelse med vad här ovan angivits, icke kan i de avseenden sakkunniga haft tillfälle pröva frågan befaras förorsaka olägenheter av allvarligare beskaffenhet men väl medföra åtskilliga fördelar, ett genomförande av en dylik anordning är den utväg för svårigheternas lindrande, som nu bör tillgripas.»

Uti detta de sakkunnigas uttalande vilja vi instämma.

Uppenbarligen hava sådana förändrade förhållanden inträtt å den svenska spannmålsmarknaden, att det tullskydd, som för mera än trettio år sedan tillförsäkrades de svenska brödsådesproducenterna, icke längre verkar med hela sitt belopp eller ens med det belopp, som i verkligheten gällde före kriget.

Då detta förhållande synes komma att bliva permanent och då otvivelaktigt odlarnas produktionskostnader numera ligga högre än före kriget, samt jordbrukarne icke av egen kraft kunna undanröjda de hinder, som resa sig för ett effektivt utnyttjande av tullskyddet, anse vi det vara statsmakternas skyldighet att vidtaga nödiga åtgärder för att det av Kungl. Maj:t och riksdagen en gång beslutade skyddet för den inhemska spannmålsodlingen även skall komma jordbrukarne till del.

Vi ifrågasätta sålunda icke något ökat skydd för jordbruksnäringen utan endast, att det skydd, som hittills ansetts nödvändigt för den svenska brödsädesodlingens uppehållande i tävlan med bättre lottade länders, men som genom tidsförhållandena blivit verkningslöst, göres så effektivt som möjligt.

För detta ändamål anse vi utförselbevis, anordnade så som de sakkunniga föreslagit, vara en lämplig åtgärd, som utan några störande ingrepp i den fria handeln bör av staten omedelbart kunna vidtagas i syfte att träda i tillämpning, då innevarande års skörd föres i marknaden.

Även om, såsom de sakkunnige framhållit, man icke kan förvänta, att utförselbevisen skola kunna förläna full effektivitet åt spannmålstullen, komma de dock att medföra en bättre betalning för den svenska spannmålen än hittills genom den större livaktighet inom spannmåls-handeln, som de säkerligen komma att framkalla.

Hittills hava de större handelskvarnarna varit de huvudsakliga avnämarna av svensk brödspannmål, företrädesvis vete, och dessa hava även kunnat efter eget skön bestämma inköpspriserna för densamma, men genom utförselbevisen öppnas möjlighet för spannmålshandlare och lantmannaföreningar att i större utsträckning än hittills bedriva export av spannmål, varigenom större konkurrens och efterfrågan uppstår å den inhemska spannmålsmarknaden och världsmarknadspriserna kunna bättre göra sig gällande.

I likhet med de sakkunniga hålla vi före, att exporten huvudsakligen kommer att omfatta råg samt i viss utsträckning även korn, men att några större kvantiteter spannmål ej komma att exporteras, utan att utförselbevisen huvudsakligen komma att verka såsom regulator å de inhemska priserna.

Följaktligen torde ej heller den minskning av tullinkomsterna, som utförselbevisen sannolikt komma att förorsaka, att bliva av någon nämnvärd betydelse i jämförelse med den stora tulluppbörd, som vår nuvarande spannmålsimport tillför statskassan.

Däremot är det möjligt, att utförselbevisen komma att medföra en ökning av brödsädesodlingen eller åtminstone hejda den minskning av denna odlings omfattning, som under de båda senaste åren ägt rum. En sådan utveckling vore, även om den skulle medföra någon minskning av tullinkomsterna, ur nationalekonomisk synpunkt enbart glädjande.

De sakkunniga hava framhållit, att den utländska mjölkkonkurrensen även efter utförselbevisens införande komme att reglera de svenska mjöl-

priserna, och att därför ingen förhöjning av vetemjölpriserna vore att befara, men att rågmjölpriserna möjligen skulle undergå någon mindre förhöjning, därför att dessa icke äro så beroende av importmjölets pris. Häremot har reservanten Eriksson uttalat, att enligt hans mening kvarnarna komma att avlasta merkostnaden för spannmålen på konsumenterna genom höjning av mjölpriset, och att särskilt på rågmjölsmarknaden de största rubbningarna vore att befara.

De sakkunniga hava emellertid statistiskt bevisat, att kvarnarna under hela det förflutna året sökt hålla de svenska vetemjölpriserna så nära de utländska vetemjölpriserna, med tillägg av tull, som möjligt. Det är ju också påtagligt att det icke finnes någon möjlighet för kvarnarna att efter utförselbevisens införande stadigvarande hålla de svenska vetemjölpriserna högre än de utländska priserna för motsvarande kvalitet, därför att ett sådant försök ofelbart skulle leda till en ökad vetemjölimport, som genast skulle tvinga ned priserna åt det svenska mjölet.

Att de svenska rågmjölpriserna för närvarande stå något under de utländska rågmjölpriserna plus tull, beror huvudsakligast på att den svenska rågen underbetalas i högre grad än vad fallet är med vetet. Om utförselbevisen, såsom avsett är, skulle medföra en höjning av rågpriset, är det tydligt att en motsvarande höjning av rågmjölpriserna ävenledes kommer att inträda. Men rågmjölpriserna kunna, av skäl som nyss anfördes, aldrig komma att stiga över de utländska rågmjölpriserna plus tull.

Utförselbevisen kunna sålunda icke driva upp de inhemska mjölpriserna över den gräns, som angives av importpriset för utländskt mjöl, med tillägg av den bestämda tullsatsen för mjöl, och därför träda de ej heller mjölkonsumenternas berättigade intressen för nära.

Att jordbrukarne genom egna organisationer skulle inom den närmaste tiden kunna nämnvärt påverka prisbildningen å den inhemska spannmålsmarknaden anse vi alldeles uteslutet, men däremot skulle systemet med utförselbevis befrämja utvecklingen av lantmännens föreningsväsende genom de större möjligheter för spannmålshandelns bedrivande, som därigenom skapades. Ävenledes är det antagligt, att statens spannmålslagerhus efter systemets införande skulle komma att bättre utnyttjas samt att det skulle utgöra en kraftig sporre till upprättande av smärre, privata lagerhus, varigenom utsikter finnes för att den svenska spannmålshandeln inom en näraliggande framtid kunde bliva på ett rationellt sätt ordnad.

Då sålunda systemet med utförselbevis för spannmål synes vara ägnat att i någon mån avhjälpa de svårigheter, varmed det svenska jordbruket kämpar, utan att träda konsumenternas berättigade intressen för nära, få vi härmed hemställa,

att riksdagen behagade besluta att godkänna bestämmelser angående utförselbevis för spannmål i enlighet med generaltullstyrelsens här bifogade förslag att träda i kraft från och med den dag Konungen därom förordnar.

Stockholm den 20 januari 1923.

<i>Sven Jönsson.</i>	<i>Oscar Osberg.</i>	<i>Oscar N. Olsson.</i>
<i>Emil Bengtsson.</i>	<i>M. Olsson.</i>	<i>Ax. Sundling.</i>
<i>Harry Weibull.</i>	<i>Sven Olsson.</i>	<i>Th. Hansén.</i>
<i>Karl Magnusson,</i> Sköfde.	<i>Emil Gustafson.</i>	<i>Eric Rydström.</i>
<i>E. O. Magnusson.</i>	<i>Gustaf Olsson</i> i Ransta.	<i>Sig. A. Carlsson.</i>
<i>S. A. Larsson</i> i Kroken.	<i>Albert Johansson.</i>	<i>Ewald Lindmark.</i>
<i>Nils Svensson,</i> Långelanda.	<i>P. S. Hedlund,</i> Häste.	<i>Arthur Gustafson</i> i Kasenberg.
<i>Sven Persson.</i>		<i>A. W. Lundén.</i>

Bilaga.

Utkast

till erforderliga bestämmelser angående utförselbevis för spannmål.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt föfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför minst 500 kilogram av någotdera slaget, äger, för så vitt den utförda varan skäligen kan anses hava varit marknadsgill, att på grund av utförseln erhålla av vederbörande tullförvaltning utfärdat bevis, som berättigar honom eller den, på vilken beviset behörigen överlåtits, att inom en tid av högst sex månader efter det varan angivits till utförsel, utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen vete eller råg till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det

tullbelopp, som vid utförseltillfället skolat utgöras för en utförselvaran till storleken motsvarande införselkvantitet av samma vara. Den, som under sågda förutsättningar av oმაlet korn utför minst samma kvantitet som ovan nämnts, tillkommer enahanda rätt att erhålla liknande bevis om tillstånd till införsel av oმაlet korn eller malt.

Exportör, som önskar erhålla utförselbevis, som nu är sagt, göra därom anmälan i den till vederbörande tullförvaltning avlämnade utförselangivningsinläga, vilken, därest tullförvaltningen icke är ställd under tullförvaltares omedelbara överinseende skall jämte här nedan omförmälda utlåtande samt behörigt intyg om utförseln insändas till den huvudtullkammare varunder tullförvaltningen lyder. Tullförvaltningen åligger därjämte att, sedan exportvarans nettovikt utrönts, föranstalta, att varan varder på exportörens bekostnad undersökt av två sakkunniga, ojäviga personer, vilka skola avgiva utlåtande huruvida varan kan såsom marknadsgill anses, varefter och sedan utförseln blivit verifierad, på sätt om restitutionsgods är föreskrivet, huvudtullkammaren har att utfärda beviset och låta detsamma tillställas vederbörande.

Utförselbevis må efter exportörens i ovan omförmälda anmälan uttalade önskan utfärdas antingen i form av ett bevis, omfattande sammanlagda, på en gång angivna och utförda kvantiteten av något av omförmälda slag av spannmål, eller ock med det för sådant exportparti beräknade tullbeloppets fördelning på flera bevis.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter i fråga om, huru exportvaran skall vara beskaffad för att anses marknadsgill, liksom ock i fråga om den kontroll, som inom tullverket skall iakttagas till förhindrande av missbruk av införselbevis.

Spannmål, införd mot avlämnande av införselbevis, som i denna § sägs, vare icke i avseende å rätt till tullrestitution i händelse spannmålen efter beredning till mjöl eller gryn återutföres, så ansedd, som därest tullavgiften i vanlig ordning erlagts.